

mening van de schrijver zijn dit allemaal dingen die de aandacht zouden moeten krijgen van docenten tandheelkunde. Wellicht werd de meest waardevolle suggestie gedaan tijdens de discussie na afloop van Van de Poel's voordracht toen door de deelnemers werd gehamerd op terugkoppeling met de praktijk. Met andere woorden: bestudeer de situatie van afgestudeerden en verwerk de opgedane inzichten in een flexibel op humanistische en wetenschappelijke leest geschoeid onderwijsprogramma.

Summary:

Title: Association for Dental Education in Europe (ADEE).
The 7th congress of the ADEE, held in Groningen in 1981, had as central theme: the Develop-

ment of a New Dental Curriculum.

In a series of lectures, during two days, this theme has been looked at from different points of view. All lectures were centered around the experiences felt by setting up a new curriculum in Groningen.

On the first day the lectures were of a more general nature about the development of a new dental curriculum, the starting points which were important and the organizational aspects. Much attention has been paid to the handicaps which prevented a successful change and to the degree these handicaps had been overcome.

The second day's primary attention was directed towards more specific applications. Testing and clinical evaluation were two items. The computer as it turned out, is a very important instrument in these fields. Besides these two subjects the disciplines restorative dentistry, orthodontics and behavioral sciences were described as they (could) function in that new curricu-

lum. Last the relevance of the stafftraining towards a successful curriculum change has been elucidated.

In his concluding remarks the author states that it has been a successful congress. He regrets, however, that as he feels, there has been too much exclusive attention to the situation of the Groningen dental school. Therefore the developments on the national and international scene were lost.

Literatuur:

Dental education (1980): The report of a Committee of Inquiry appointed by the Nuffield foundation. The Nuffield Foundation, London.

December 1981. Philips van Leydenlaan 25, 6500 HB Nijmegen.

BERICHTEN

Verenigingsverslagen en mededelingen

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR PARODONTOLOGIE

Verslag voorjaarsvergadering te Groningen d.d. 29 april 1982

Als thema voor het wetenschappelijke deel van de vergadering was gekozen 'Experimentele gingivitis'.

Het is bijna 20 jaar geleden dat het nu klassieke onderzoek 'Experimental gingivitis in man' in Aarhus (Denemarken) werd uitgevoerd onder leiding van Prof. H. Loë. Gezien het belang van dit onderzoeksmodel voor de parodontologie leek het de moeite waard aan het begin van de tachtiger jaren een terugblik te werpen op het ontstaan, het gebruik en de waarde van dit experimentele gingivitis-model.

De eerste spreker was Prof. Loë zelf. Hij behandelde in het eerste half uur de ethiek en de filosofie van wetenschappelijk onderzoek in relatie tot het experimentele gingivitis-model.

Hierna kwam Dr. L. Matsson (Malmö, Zweden) aan het woord. In een twee uur durende voordracht presenteerde hij een drietal onderzoekingen waarin het experimentele gingivitis-model is gebruikt om de relatie te onderzoeken tussen leeftijd en de ontwikkeling van gingivitis. De resultaten van het eerste onderzoek toonden aan dat er een wezenlijk verschil bestaat tussen jonge kinderen en volwassenen in de ontwikkeling van gingivitis. Vervolgens werd het bovengenoemd model toegepast bij Beagle honden, waarna evaluatie plaats vond van de klinische en histologische resultaten. De klinische gegevens bevestigden de bevinding dat volwassenen in een dergelijk experiment sneller gingivitis ont-

Prof. Harold Loë

wikkelden dan kinderen. De resultaten van het histologisch onderzoek gaven een mogelijke verklaring voor de gevonden verschillen.

Na de lunch behandelde Prof. Loë de geschiedenis van het ontstaan van het experimentele gingivitis-model. Zoals hij zei, was de tijd er als het ware rijp voor de hypothese te toetsen dat bij mensen gingivitis uitsluitend door tandplaque wordt veroorzaakt.

Hierna behandelde Prof. Loë het experiment zelf, de resultaten en de waarde van dit onderzoeksmodel. Dit laatste, met name, in relatie tot de bacteriële samenstelling en de pathogene potentie van de plaque, de weefselreacties op de plaque en tot de preventie van gingivitis.

Tot slot belichtte Prof. Loë het semi-longitudinale onderzoek naar de progressie van parodontale afbraak, zoals dit al gedurende tien jaar wordt uitgevoerd in Noorwegen en Sri Lanka.

De vergadering werd afgesloten met een algemene discussie, waarbij o.a. de vraag aan de orde kwam of het longitudinale onderzoek in Sri Lanka niet in strijd was met de ethiek. In antwoord

hierop deelde Prof. Loë mede dat het oorspronkelijk niet de bedoeling was geweest om het onderzoek zo lang te laten duren. Na vijf jaar zouden alle deelnemers tandheelkundige behandeling ontvangen. Lokale omstandigheden in Sri Lanka zelf waren er de oorzaak van dat deze voorgenomen behandeling niet kon worden uitgevoerd.

Gezien de uitstekende voordrachten en de levendige discussie die hierop volgde, kan gesproken worden van een succesvolle dag.

VERENIGING TOT BEVORDERING DER TANDHEELKUNDIGE GEZONDHEIDSZORG VOOR GEHANDICAPTEN

Verslag Algemene ledenvergadering d.d. 28 mei 1982

Tijdens de Algemene ledenvergadering van de Vereniging tot Bevordering der Tandheelkundige Gezondheidszorg voor Gehandicapten in het Jaarbeurs congres- en vergadercentrum te Utrecht op 28 mei 1982, is het bestuur als volgt samengesteld:

Voorzitter: E. C. M. Bouvy-Berends;
Vice-voorzitter: Dr. M. F. van Grunsven;
1e Secretaris: E. L. Kool, Hulstlaan 105, 1702 VK Heerhugowaard;
2e Secretaris: H. L. Tan;
Penningmeester: P. R. M. Meuwissen;
Lid: A. J. Schoolderman.

In aansluiting op de huishoudelijke vergadering werden twee voordrachten gehouden door resp. Dr. P. C. Makkes en Dr. M. A. J. Eijkman met als onderwerp: 'Angst, een handicap?' Dit onderwerp was gekozen omdat van diverse kanten was aangedrongen op meer duidelijkheid met betrekking tot de doelstelling van de vereniging. Dr. Makkes ging nader in op de verschillende

(uitings-)vormen van angst en hij gaf aan de hand van een schema een verhelderend beeld van de interacties tussen de angstbeleving van de patiënt en de attitude van het tandheelkundig team, en de consequenties daarvan. Deze consequenties kunnen zodanig van aard zijn dat in een aantal gevallen gesproken kan worden van 'bijzondere' tandheelkunde. Spreker bepleitte meer aandacht vanuit de vereniging voor de werkelijk angstige patiënt.

Dr. Eijkman ging in zijn voordracht voornamelijk uit van de ervaringen in zijn eigen praktijk waarin hij (zeer) angstige patiënten opvangt en al dan niet tot behandeling komt. Het getoonde 'angst-interview', opgenomen op videoband, vormde een duidelijke ondersteuning van zijn verhaal.

Tussen beide sprekers bleek verschil van opvatting te bestaan over de betekenis van een aantal begrippen. Zo bleken, onder meer, voor het onderscheid tussen een zeer angstige patiënt en een fobische patiënt geen eensluidende criteria aanwezig. Mede hierdoor werd de discussie zeer levendig.

Van meet af aan was het duidelijk dat de discussie over de problematiek van de angstige patiënt in de tandheelkundige situatie voortgezet dient te worden. De Vereniging tot Bevordering der Tandheelkundige Gezondheidszorg voor Gehandicapten kan daartoe een bijdrage leveren en het bestuur stelt zich voor met dit doel een studiebijeenkomst te organiseren. De leden zullen hierover omstreeks oktober 1982 nader worden geïnformeerd.

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR PROTHETISCHE TANDHEELKUNDE

Aankondiging symposium 'Preprothetische chirurgie voor edentate patiënten' te Nijmegen d.d. 16 oktober 1982

De Nederlandse Vereniging voor Prothetische Tandheelkunde organiseert op zaterdag 16 oktober 1982 van 9.30 tot 15.30 uur in het Gebouw voor Klinische tandheelkunde van de Katholieke Universiteit, Philips van Leydenlaan 25 te Nijmegen een symposium over 'Preprothetische chirurgie voor edentate patiënten; de huidige stand van zaken'.

De preprothetische chirurgie heeft als doel de prothesedragende weefsels te corrigeren om zowel het maken van de prothese te vereenvoudigen als het functioneren ervan te verbeteren. In veel gevallen gaat het om kleine correctie's die echter van grote betekenis kunnen zijn voor het welslagen van de behandeling.

Als gevolg van de resorptie van de processus alveolaris, vooral van de onderkaak, wordt het draagvlak voor de prothese steeds kleiner. De vestibulumplastiek en de mandibulaverhoging zijn technieken om het draagvlak te vergroten. Tijdens dit symposium wordt ingegaan op de indicatie voor dergelijke chirurgische ingrepen en de chirurgische methoden worden toegelicht. De resultaten van de diverse technieken voor

het functioneren van de prothese worden eveneens besproken.

Met dit symposium wordt beoogd de algemeen-practicus inzicht te geven in de mogelijkheden die de preprothetische chirurgie heeft te bieden voor de 'moeilijke prothese'-patiënt en zijn tandarts.

De indicatie, de chirurgische technieken en de resultaten voor het functioneren van de volledige prothese worden toegelicht door de volgende sprekers: R. W. van Berge Henegouwen, Dr. P. J. W. Stoeltinga, S. E. W. Engels, A. J. M. Huybers en Dr. A. H. de Koomen.

Dit symposium is ook toegankelijk voor tandartsen, niet-leden van de Nederlandse Vereniging voor Prothetische Tandheelkunde. Men kan zich aanmelden bij de secretaris van de Nederlandse Vereniging voor Prothetische Tandheelkunde, S. E. W. Engels, p/a vakgroep Prothetische tandheelkunde, Vrije Universiteit, postbus 7161, 1007 MC Amsterdam (telefoon 020-5484454/5484473).

De kosten voor deelneming inclusief koffie en lunch bedragen f 75,00 voor niet-leden en f 25,00 voor leden van de Nederlandse Vereniging voor Prothetische Tandheelkunde. Dit bedrag dient overgemaakt te worden op postgiro nummer 22 64 535 t.n.v. de penningmeester van de Nederlandse Vereniging voor Prothetische Tandheelkunde te Utrecht.

Buitenland

BELGIË

Aankondiging 7de Belgisch Kongres voor Tandheelkunde d.d. 27-30 april 1984

De Koninklijke Belgische Vereniging voor Tandheelkunde – die om de drie jaar een congres organiseert – bereidt het 7de Belgisch Kongres voor Tandheelkunde voor, dat in 1984 te Luik zal worden gehouden van 27 tot 30 april.

Inlichtingen kunnen reeds worden ingewonnen bij het secretariaat van de K.N.V.T., Jetselaan 165, B – 1090 Brussel.

ARBEITSGEMEINSCHAFT FÜR GRUNDLAGENFORSCHUNG IN DER DEUTSCHEN GESELLSCHAFT FÜR ZAHN-, MUND- UND KIEFERHEILKUNDE

Verslag jaarcongres 1982 te Münster

Tijdens het jaarcongres 1982, georganiseerd door de Arbeitsgemeinschaft für Grundlagenforschung in der Deutschen Gesellschaft für Zahn-, Mund- und Kieferheilkunde en gehouden in de tandheelkundige kliniek van de Westfaalse Wilhelms-Universität te Münster, werden een 15-tal voordrachten gehouden over lopend onderzoek. Hetgeen in de voordrachten werd geboden, werd veelal in een van de 22

poster sessies nogmaals gepresenteerd.

De onderwerpen van het wetenschappelijke deel van deze bijeenkomst zijn samen te vatten in een tweetal hoofdthema's: 1. mineralisatie van tandstructuren en 2. composieten en composiet-estechnieken. Hierover verschaften onderzoekers afkomstig uit Münster, Giessen, Berlijn, Marburg, Würzburg, Hamburg, Mainz en Kiel aan de ca. 100 aanwezigen inzicht in de recente ontwikkelingen op grond van resultaten van eigen onderzoek.

Ad. 1. Mineralisatie: Prof. H. J. Höhling (Münster) gaf in een rijk gedocumenteerd overzicht zijn visie op kernvragen die de verkalking van het predentine betreffen; hij ziet apatietkristallieten zich vormen in de ruimte tussen de microfibrillen van het collageen, eerst nadat de organische matrix is voltooid. Het predentine, met calcium en fosfaat verrijkt, functioneert als reservoir voor een radiaire uitgroei van kristallieten, zoals met transmissie-elektronen-microscopische opnamen werd geïllustreerd. Eveneens met de elektronen-microscopie werden door R. Lehmann en H. Sluka (Münster) moleculaire en cytologische processen na vitaal-amputaties onderzocht. Vitale pulpa in hoektanden en molaren werden bij Beagle-honden overkapt met een collageen matrix en afgesloten met een composietvulling. De collageen matrix, afkomstig uit ontkalkte kalverbotten, blijkt het geamputeerde pulpaweefsel te induceren tot de vorming van odontoblasten, waarna vorming van predentine en nieuw dentine wordt waargenomen.

Ad. 2. Composieten en de composiet-estechniek: In de voordrachten van H. F. M. Schmidt (Marburg), C. Kockapan (Giessen) en F. Lampert (Hochheim) lag de nadruk op de morfologische veranderingen van het glazuerooppervlak bij de estechniek, hetgeen werd toegelicht aan de hand van SEM-opnamen.

Toepassing van de estechniek met 30-50% fosforzuur (H_3PO_4), ter verhoging van de retentie van composietvulmaterialen aan tandglazuur, verdient aanbeveling vanwege de goede resultaten die ermee worden bereikt. Het aanbrengen van H_3PO_4 op het glazuerooppervlak moet met de nodige voorzorg gebeuren om verspreiding van het zuur naar andere plaatsen dan het te etsen oppervlak te voorkomen. Bescherming van aangrenzend glazuur is mogelijk door afscherming met rubberdam en/of nagellak. De inwerkings-tijd en de sterkte van het zuur bepalen hoeveel glazuur er wordt opgelost. Er dient onderscheid te worden gemaakt tussen onbeslepen en beslepen tandglazuerooppervlakken, die resp. 60 sec. en slechts 10 sec. met H_3PO_4 -oplossingen van 37% moeten worden geëtsd om de benodigde ruwheid van het oppervlak te verkrijgen. Na vijf seconden etsen van beslepen glazuur is de glazuurprismastructuur echter nog niet manifest geworden, evenmin als een zuur, in contact gebracht met dentine, in staat is dit ruw te maken. Een met H_3PO_4 geëtsd glazuerooppervlak toont in vitro – na het ontkalkende contact met 10% melkglazuurgelatine (pH=4) – tweemaal zo diepe laesies dan wanneer het niet tevoren is geëtsd; met deze toename van de zuurgevoeligheid van